

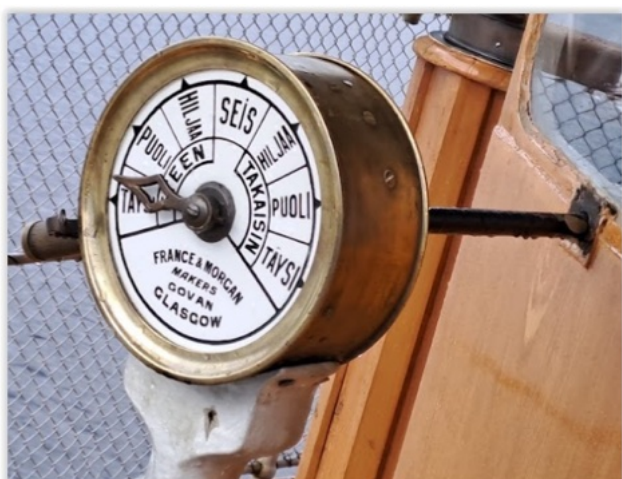
Kirjoitettu toukokuussa 2026

Teksti ja kuvat Ari Jäntti Kuopio

TÄYTTÄ HÖYRYÄ ETEEN

HÖYRYLAIVALLA KUOPIOSTA SAVONLINNAAN

S/S Heinäveden kapteenin telegrammi

Sillä välitetään käskyt komentosillalta konehuoneeseen.

ETEEN - TAKAISIN - TÄYSI - PUOLI - HILJAA - SEIS

Konehuoneessa on vastaava telegrammi.

Kuva Saimaan Laivamatkat Oy

Uutinen kertoi, että kunnostettu höyrylaiva S/S Heinävesi on alkanut tekemään risteilyjä Kuopion ja Savonlinnan välillä Heinäveden reitillä. Niinpä tilasimme Seija -emännän kanssa matkan elokuun 5. päiväksi. Olimme tosin ajaneet tämän matkan joskus omalla moottoriveneellä, mutta nyt mieleni teki nauttia matkasta ilman navigoinnin raskuutta.

Mainoksen mukaan: *"Reitti on yksi Suomen kauneimmista vesistöistä, ja se on ansaitusti valittu yhdeksi kansallismaisemistamme. Heinäveden reitti kuuluu myös valtakunnallisesti arvokkaimpien maisema-alueiden joukkoon, tarjoten lähes luonnontilaista järvimaisemaa, jossa ihmisen kädenjäljet rajoittuvat historiallisiin kanaviin ja idyllisiin kylämaisemiin".*

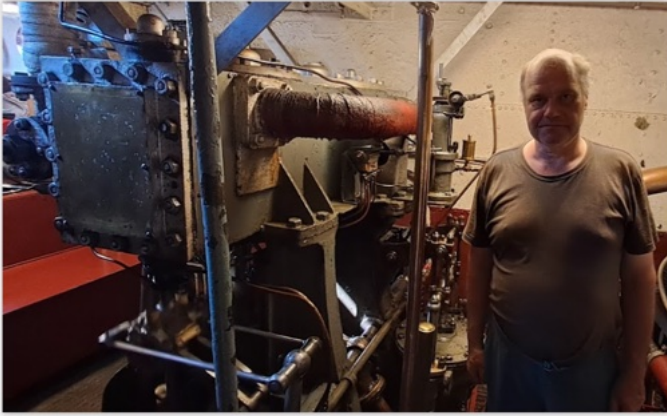
LAIVAN HENKILÖKUNTAA

Kapteeni Paavo Luukkanen
Perämies Tero Palo

Toimitusjohtaja Pia Kinnunen

Konemestari Mika Tirronen

MATKA ALKOI KELLO 9 KUOPION SATAMASTA.

Saarikkoisen Kallaveden jälkeen ohitimme **Vehmersalmen**.

Sitten avautui **Suvasvesi**. Se on epätavallisen syvä järvi, 89,6 metriä. Vuonna 2001 löydettiin meteoriittitörmäyksessä syntyviä pirstekartioita, mikä teki siitä Suomen kuudennen tunnetun törmäyskraatterin.

Nautittuamme lounaan kauniiden kalliorantojen maisemassa saavuimme kello 13 reitin ensimmäiselle kanavalle Karvioon. Muistin heitelleeni joskus virveliä kanavan viereisessä Karvionkoskessa.

Karvion kanava on Karvion kylässä Heinävedellä. Kanava yhdistää Karvionjärven ja Kermajärven. Se on Heinäveden vanhin kanava, rakennettu 1896. Kanavan yli kulkee silta ja sen vieressä virtaa kalaisa Karvionkoski. Pudotuskorkeutta kanavalla on 1,8 metriä.

Kerman kanava sijaitsee Heinäveden kunnassa Kermankosken vieressä. Kanava yhdistää Kermajärven ja Joutsenveden yhdessä Vihovuonteen ja Pilpan kanavien kanssa. Kanavan rakennustyöt alkoivat vuonna 1903, ja vuoden 1905 aikana valmistuivat kaivutyöt ja kivisulku. Pudotuskorkeutta on n. 2,4 metriä.

Väyläviraston virkamies hoiti sulutukset Kerman, Vihovuonteen ja Pilpan kanavilla.

Vihovuonteen kanavan pudotuskorkeus on 1 metri.
Kanava on rakennettu 1903-1905.

Pilpan kanavalla pudotusta on 0,4...0,95 metriä.
Kanava rakennettiin 1903–1904.

Kanavien lisäksi harjoitimme ”koskenlaskua laivalla” kuten kuulutettiin ajettaessa **Vääräkoskessa**.

Pilpan jälkeen olimme suuren Haukiveden tasolla. Ohitimme **Koloveden** jylhän karun kansallispuiston, jonka vesissä elää harvinainen saimaannorppa (Pusa Saimensis). Kerran aiemmin satuin näkemään norpan pään kurkkivan järvessä Linnansaaren kansallispuistossa Haukivedessä. Kolovedeltä on löydetty vanhoja kalliomaalauksia.

Soma **Oravin kylä** ohitettiin ennen määränpäättä.

Sitten hämötti horisontissa **Olavinlinna**.

Linnan rakensivat 1400-luvulla Ruotsin savolaiset suurella vaivalla venäläisten väittämän mukaan Novgorodin puolelle. Sodankäynnin kehityksen jälkeen linnalla ei ollut suurta merkitystä. Nyt se palvelee oopperakulttuuria.

HEINÄVEDEN REITTI

Reitti alkaa Kallavedestä kulkien Vehmersalmen kautta Suvasveteen. Kermajärvi on reitin pääjärvi, sitä luonnehtivat pitkät, kapeat lahdet ja niemet sekä kallio- ja kivikkorannat. Reitillä on neljä kanavaa: **Karvio**, **Kerma**, **Vihovuonne**, ja **Pilppa**, joiden yhteinen pudotuskorkeus on

noin kuusi metriä.

Heinäveden reitin kanavointi aloitettiin 1895. Jo tätä ennen liikennettä oli Kuopiosta Karvioon asti (vuodesta 1865) ja Savonlinnasta Pilppaan asti (vuodesta 1872). Kun Karvion kanava valmistui 1896, Kuopiosta päästiin jo Heinävedelle saakka. Liikenne koko Heinäveden reitillä Kuopiosta Savonlinnaan (Haukivedelle) alkoi 1906, kun valmistui Vihovuonteen kanava. Matkustajaliikenne alkoi heti Heinäveden Höyryvenhe Osuuskunnan toimesta. Liikennettä Kuopion ja Savonlinnan välillä oli ollut sitäkin ennen 1840-luvulta saakka, jolloin käytössä oli Leppävirran reitti.

HÖYRYLAIVA S/S HEINÄVESI

Sähköposti info@saimaanlaivamatkat.fi

S/S Heinävesi (IMO 86346870) liikennöi Saimaan vesistössä vuosina 1906–1981. Sen omistaa Saimaan Laivamatkat Oy. Laiva rakennettiin Varkaudessa Paul Wahlin telakalla 1906. Historiaa arvokkaasti kantava höyrylaiva palasi risteilykaudelle 2025. Se on Suomen vanhin alkuperäisellä reitillään liikennöivä matkustaja-alus, joka kunnostuksen jälkeen jatkaa perinnettä. Heinävesi on kuljettanut Mauno Koivistoa yhdessä kuningas Kaarle XVI Kustaan kanssa. Japanin keisari Akihito on myös matkustanut laivalla.

Tekniset tiedot:

Laiva voi ottaa 126 matkustajaa.

Pituus 26,9 m; **Leveys** 6,7 m; **Syväys** 2,1 m; **Vetoisuus** 145 brt; **Kone** Compound-höyrykone, teho 110 kW; **Energia** nykyisin polttoöljy; **Nopeus** 8 solmua; **Ravintola** A-oikeuksin (70 paikkaa); **Makuupaikkoja** 32

SAIMAAN VESISTÖN LAIVALIIKENNE

Kuopiolaiset tahtoivat päästä laivalla merelle. Kanavien rakentaminen aloitettiin vuonna 1835 Taipaleen ja Konnuksen kanavista. Vuonna 1841 oli vesitie valmis Kuopiosta Lauritsalaan.

Ilmarinen oli Suomen ensimmäinen höyrylaiva, joka rakennettiin Kiteen Puhoksessa vuonna 1833. Se oli siipiratahinaaja. Kuopiolaiset näkivät ensimmäisen höyrylaivan ”Kuopio” vuonna 1845. Seuraavana vuonna se liikennöi Kuopion ja Lappeenrannan välillä kuljettaen matkustajien lisäksi tavaraa lotjissaan.

Sitten käynnistyi Saimaan kanavan rakennustyö, ja vuonna 1856 oli Saimaa yhdistetty Suomenlahteen. Kuopiosta vietiin ulkomaille etenkin puuta, voita ja järvimalmista tehtyä rautaa. Suola ja vilja olivat tärkeimmät tuontitavarat.

Kuopioon syntyi vilkas höyrylaivaliikenne 1800-luvun lopulla.

Kirjailija Ernst Lampén kirjoitti vuonna 1901:

”Savolaiset ovat hurjistuneita laivoissa kulkijoita. Ei ole sitä lahden poukamaa Kuopion ympäristöllä, jolla ei olisi omaa laivaansa. ...Kun seisot päivällä 2 ja 3 tienoissa Kuopion laiturilla, niin näet omituisen näyn. Laituri on täynnä väkeä, joka vähitellen valuu kaiken kokoisiin laivoihin. Täällä näet harmaahapsi ukkoja, näet pieniä poikia isäinsä saappaissa posket vehnäsistä pullallaan, näet noita reheviä Savon emäntiä, joitten hoikat tyttäret sinulle osoittavat, miten hennon luurakennuksen nojaan emäntien yltäkyläisyys on kasvanut...Sinä kuulet porinata sellaista, joka kivikko koski saloilla soittaa... ei räyhäävää, mutta voimakasta...Tämä kansa on nyt elementissään. Ei mitään työtä tehtävänä ja kuulijoita kuinka monta tahansa...”

Vuonna 1906 keväällä valmistui Heinäveden reitin kanavointi. Kolme höyrylaivaa aloitti täällä liikenteen, 1906 Heinävesi I ja Kullervo sekä 1907 Heinävesi II.

Kesällä 1910 Kuopion satamasta lähti iltapäivisin 16 paikallisliikenteen alusta.

ISÄNI HÖYRYLAIVAN KANSIMIEHENÄ

Isäni kävi armeijan vuonna 1930 Viipurissa. Sen jälkeen hän pestautui vähäksi aikaa linjalle Kuopio – Viipuri kansimieheksi. Kieltolaki oli silloin voimassa. Viipuriin virtasi salakuljetettua pirtua Virosta. Isä lankesi houkutukseen ja yritti salakuljettaa pirtua Viipurista Kuopioon huonolla menestyksellä. Pirtu päätyi Kallaveteen ja isä sai sakot. Onneksi hän otti opikseen eikä liene syyllistynyt enää muuhun rikokseen.

PÄSSIN LAIVAMATKA

Kuopiolainen Paavo Simelius palveli vuonna 1944 Viipurin komendanttina. Venäläisten vyöryessä kaupunkiin sodan lopulla se piti tyhjentää. Simeliuksella oli pässi kotieläimenä. Pässi pantiin Kuopion höyrylaivaan. Kaulassa oli lappu: ”Majuri Paavo Simelius Vehmersalmi Kunnanlaituri. Antakaa pässille ruokaa”. Pässi pääsi onnellisesti suvun kesämökille.

Lähde: Aili Simojoki Luusopan vuosikymmen

KIRJALLISUUTTA

Simo Nuotio: Kuopion kauppamerenkulku vuosina 1856-1889

Suomen Höyrypursiseura ry: Kuopijoo, Kuopijoo!

S/S Heinävesi https://fi.wikipedia.org/wiki/S/S_Hein%C3%A4vesi